

„LÉLEK, S SZABAD NÉP TESZ CSUDA DOLGOKAT”

IRODALMI ÁMBOLYGÁS ERDÉLYBEN

2013

KISKUNHALASI FELSŐVÁROSI ÁLTALÁNOS ISKOLA

ELŐKÉSZÍTŐ ÓRA

Jó tanácsok a jövő Határtalanul! utazó hetedikeseinek

Barátkozz meg az iskola könyvtárával! A Gutenberg-galaxis nagyon sok forrást, mesét, mondát, verset egyéb olvasnivalót, képet és térképet, tartogat számotokra egy osztálykirándulás megtervezéséhez.

Barátkozz meg az INTERNET-galaxissal! Itt nemcsak megtalálod, amit keresel, hanem linkről linkre haladva – de nem linkeskedve – átélheted az értelmes számítógép-használat örömét.

Barátkozz meg még jobban az osztálytársaiddal! Ne feledd, néhány napig 1 buszban, 1 lakásban, 1 szobában fogtok lakni, ezért nem árt, ha kedvelitek egymást, ha kell, segítetek is egymásnak.

Barátkozz meg a gondolattal, hogy életed legnagyobb élménye vár rád! Új tájakon, új helyeken, új emberekkel fogsz találkozni. Lehet, hogy 800 km-t

utazol, hogy szerezz magadnak egy igaz magyar barátot?

Bevezető kérdés:

Miről híres a Gyergyó-vidék, a Gyergyói-medence? Arról, hogy az évi középhőmérséklet 5,1 fok. Ahogy az itteni emberek mondják:

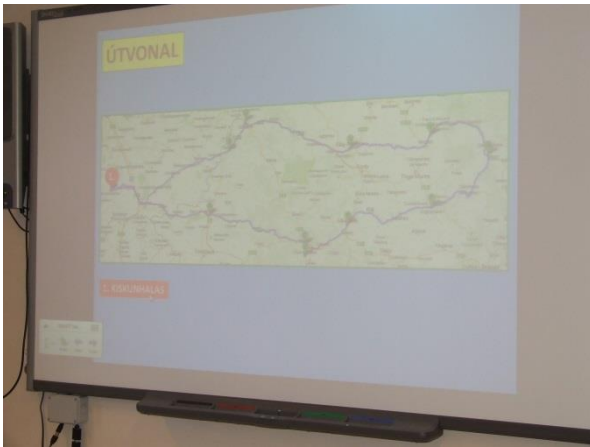
„Gyergyóban kilenc hónapig hideg van és három hónapig nincs meleg!”

Az előkészítő óra két helyszínen zajlott. Amíg Miklósi Mihály úr idegenforgalmi szakértő az utazás és elhelyezés körülményeiről tájékoztatta a szülőket, addig a gyerekek (a három hetedikes osztály) megnézték a Gyergyóújfalut bemutató filmet.

Előtte azonban már két órában a gyerekeknek a kísérőtanárok előadást tartottak. Imre bácsi a trianoni békekötésről, az Osztrák-Magyar Monarchia felbomlásáról, s annak hazánkat sújtó következményeiről beszélt. Kiemelte a nemzeti összetartozás érzésének fontosságát, a

kapcsolattartás jelentőségét a határon túli magyarsággal. A munkafüzetben Erdély történelmének jellegzetes eseményeit, kiemelkedő történelmi személyiségeit tekintettük át, s megismerkedtünk a kirándulás teljes útvonalával, menetrendjével. Mónika néni Erdély néprajzáról mesélt – népi építészet, jellegzetes népviseletek, használati tárgyak alkotása. Éva néni Erdély földrajzát, növény- és állatvilágát mutatta be nekünk sok-sok kép segítségével.

A magyar irodalomtörténet erdélyi vonatkozásaival, nép- és műköltészeti alkotásaival, kiemelkedő íróival, költőivel Andrea néni ismertette meg az Erdélybe utazókat.

A felső tagozat valamennyi tanulója bekapcsolódott a kirándulás előkészítésének munkálataiba.

Ötfordulós vetélkedőt tartottunk. A tanulók 2-5 fős csapatokat alkottak a feladatok megoldásához:

1. **Vaktérképen** pontokkal bejelölt történelmi magyar városokat kellett azonosítani, s mai névvel is meg kellett nevezni őket.
2. **Trianon-puzzle** – a Monarchiából kiszakadó új országokat, régi magyar tájegységeket kellett megnevezni, területi és népességi adatok feltüntetésével.

3. **Tájegységek népviseleteinek** megnevezése volt a harmadik feladat.
4. **A nagybányai festőiskola** alkotójaként – portréről, emlékműről, és tájképről kellett pontos másolatot készíteni
5. **Az Internetes totón** osztályonként 2-2- tanuló kutakodhatott Trianon és Erdély témakörben.

A feladatokban a tanulók képet kaptak a magyarság Kárpát-medencei elhelyezkedéséről, kulturális értékeiről, bizonyították képalkotásban való jártasságukat.

KIRÁNDULÁS

ELSŐ NAP

Szeptember 17.

Kiskunhalas - Arad (emlékmű) - Déva (vár) - Vajdahunyad (vár) Arad - Déva – Vajdahunyad - Gyulafehérvár (székesegyház) - Segesvár-Fehéregyháza (emlékmű)

Az izgalmas éjszakai utazás során elsőként Aradon, a Megbékélés terén, felidéztek az aradi vértanúk életútját, utolsó mondatait, Kossuth Lajos avatásra írt gondolatait. Megismertük Zala György Szabadság-szobrának allegorikus alakjait – Ébredő szabadság, Harckészség, Áldozatkészség, Haldokló harcos. Nagyon jó volt látni, hogy Magyarország, Románia és az Európai Unió zászlaját együtt lobogtatta a langyos éjszakai-hajnali szél.

Az aradi vár tövében, a vesztőhelyen az 1881-ben felállított obeliszknél a Himnusz el-éneklésével emlékeztünk a szabadságért küzdő hősökre. Mindkét helyen koszorúzásra is sor került.

Déva vára felé haladva Imre bácsi és két diák felolvasták a Kőműves Kelemen című, az "Erdélyi útinaplóban" közreadott ballada három erdélyi változatát. Sajnos a várhoz nem tudtunk felsétálni, mert a benzinkútnál nagyon lassan tudtunk „könnyíteni magunkon”, a hegy lábánál azonban megálltunk egy fényképre.

Vajdahunyadon a vár meglátogatása során felidéztek a Hunyadiak élettörténetét, a család magyarországi meghonosodását, felemelkedését. Imre bácsi bemutatta a vár építészeti jellegzetességeit, s rengeteg fotót is készítettünk a vár különböző helyeiről, kiváltképp a Mátyás- és a Steindl-loggiáról.

Gyulafehérváron, Erdély ősi fővárosában sétáltunk egyet a történelmi városközpontban. Megtekintettük a román, gótikus, reneszánsz és barokk jegyeket egyaránt magán viselő érseki székesegyházat. Izabella királyné és János Zsigmond szarkofágjánál az Erdélyi Fejedelemség kialakulására, a legjelentősebb erdélyi fejedelmekre emlékeztünk. Felidéztek a Báthory, Bocskai, Bethlen és Rákóczi családok legkiválóbbjainak tetteit. A Hunyadi család tagjainak szarkofágjainál Hunyadi János török ellenes harcairól beszélgettünk, felelevenítettük Hunyadi László tragikus sorsát, a Hunyadiakról szóló mondákat.

Az ortodox katedrális – Trianon után itt koronázták Románia királyává 1922-ben I. Ferdinándot – megtekintésével lehetőség nyílt a görögkeleti építészeti jegyek megfigyelésére is.

A megérkezésünk előtti utolsó állomás Segesvár volt, a Petőfi-emlékmű. Fehéregyháza felé, amely mellett, utoljára látni vélték a vesztés segesvári ütközet után a költőt, beszélgettünk Petőfi Sándor életútjának legfontosabb állomásairól, költészetének alakulásáról, felidéztek családi, szerelmi, forradalmi és szabadságharcos verseit. Az emlékmű megkoszorúzásával a hazájáért nemcsak verseivel, hanem kardjával is küzdő költő emléke előtt tiszteltünk.

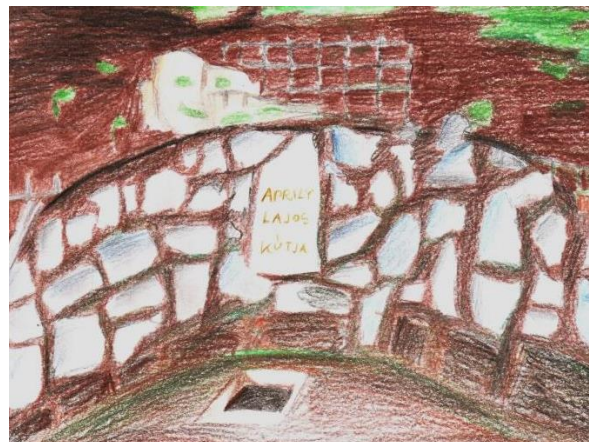
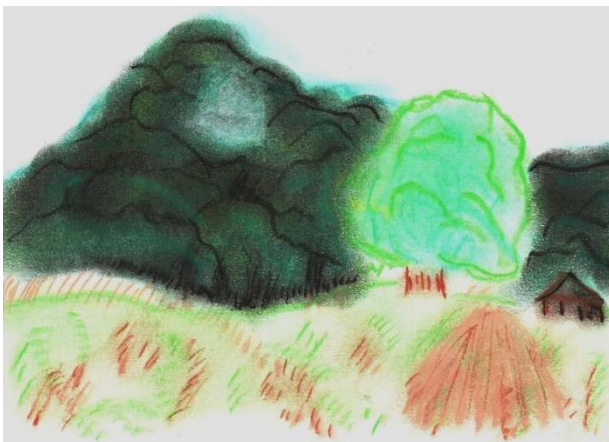
A szálláshelyekre érve elfoglaltuk új otthonainkat, köszöntöttük házigazdáinkat, néhány szóban bemutatottuk 100 éves iskolánkat és Kiskunhalas történetének legfontosabb eseményeit. A finom vacsora közben rövid élménybeszámolót tartottunk a kirándulás első napjáról, majd aludtunk egy nagyot.

MÁSODIK NAP

Szeptember 18.

Parajd (Rapsóné vára, Áprily Lajos kútja, sóbánya - Korond - Aragonit Múzeum, taplász műhely, fazekas élményműhely) - Farkaslaka (Tamási Áron sírja) - Szejkefürdő (Orbán Balázs sírja) - Zetelaka (víztározó)

A Rapsóné várához vezető úton felidéztek a várhoz fűződő mondát, ördögmesét, felolvastunk Áprily Lajos szép versei közül néhányat, ám a megeredő esőben nem mertünk vállalkozni a közel 5 kilométeres túrára. Ezért Andrea nénitől azt a feladatot kaptuk, hogy az anyaggyűjtés során talált fotók alapján készítsünk róluk rajzot.

Parajdra utazva beszélgettünk az erdélyi sóbányászat történetéről, módszereiről, eszközeiről, a só gazdasági szerepéről a Magyar Királyság és Erdély történetében, élettani hatásairól, az ételek készítésében, a tartósításban játszott szerepéről. Megérkezve nagy izgalommal vártuk a föld alatti utazást. A bányában egy nagyon rokonszenves lány majdnem egy órá

időtartamú szakszerű idegenvezetéssel segített bennünket a térbeli és időbeli tájékozódásban. A bányalátogatás végére mindenkinek egy mesét kellett költenie a sóról.

A korondi tartózkodás idején három helyszínen jártunk forgószínpadszerűen. A Knop Ven-
cel Aragonit Múzeumban a székelykőnek is nevezett ásvány bányászatával, megmunkálásá-
nak történetével ismerkedtünk. A taplász-műhelyben a taplógomba dísz- és használati tár-
gyakká alakítását figyelhettük meg, s Zoltán bácsitól azt is megtudhattuk, hogy a taplógomba
beszerzésének ma már az egyik legfontosabb eszköze a quad, mert azzal a nehéz terepen is
megközelíthetőek a lelőhelyek. A Fazekas Élményműhelyben az agyagművesség, a korondi
fazekasság mesterfogásait leshettük el a mesterektől, akik folyamatosan hasznos tanácsokkal
láttak el bennünket a tárgyak alkotása során. Készíthettünk agyagnyomatokat (állatfigurák),
korongozással tálakat, korsókat.

Farkaslakán Tamási Áron íróra és műveire emlékeztünk koszorúzással, s a még mindig
szemerkélő esőben megtekintettük a Trianon-émlékművet is.

Szejkefürdőn Orbán Balázs síremlékének megkoszorúzásakor Imre bácsi felidézte az író,
néprajzi gyűjtő, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja kalandos életpályáját, alko-
tói munkásságát. Mesélt legfontosabb munkájáról A Székelyföld leírása történelmi, régészeti,

természetrajzi s népismereti szempontból címen megjelent hat kötetes főművéről is. Figyelmesen megnéztük az Orbán Balázs sírjához vezető székelykapu-sort is, (melyből a sír előtt lévő, Orbán portáján állott) faragott mintáit, motívumait. Sajnálattal állapítottuk meg, hogy a kapuk már korántsem olyan szépek, mint a fényképeken. Elszíneződtek, itt-ott korhadnak.

A zetelaki víztározó medence már csak körvonalaiiban mutatta magát késői megérkezésünkkor, ám a vízen megcsillanó fények, s a távolban kirajzolódó kurgánszerű hegy így is impozáns látványt nyújtott.

HARMADIK NAP

Szeptember 19.

Gyergyóújfalu-Libán (andezitbánya) – Gyergyószárhegy (Lázár-kastély) - Gyergyószentmiklós (Tarisznyás Márton Múzeum, örmény katolikus templom) - Békás-szoros - Gyilkos-tó

Ezen a napon Csíki Karcsi bácsi volt az idegenvezetőnk. Amikor utaztunk, amikor odaértünk, s amikor már valahol voltunk, Karcsi bácsinak mindig volt egy-két száz mondata számunkra, amiből rengeteget tanulhattunk. Gyergyóújfalu határában került sor a libáni andezitbánya megtekintésére. A vulkanikus működés eredményeként létrejött andezittelep ma is útépitések, vasúti építkezések, betonok és kötőanyagok alapanyagaként szolgál. Megfigyelhettük a felszíni bányaművelés teraszos kialakítását.

Gyergyószárhegyen a Lázár-kastélyban felidéztek az itt nevelkedő Bethlen Gábor erdélyi fejedelem jelentőségét, tanulmányoztuk a vár- és kastélyépítészet jellegzetességeit, megismerkedtünk a népi iparművészet s a modern képzőművészet alkotásaival.

A Tarisznyás Márton Múzeumban a kőzetgyűjtemény, a rovarkiállítás és a néprajzi tárlat megtekintése volt a cél. A legérdekesebb a rovarkiállítás volt, mert ott interaktív módon játszani is lehetett a kiállított tárgyakkal, oktatóanyagokkal. A kertben pedig jót hintáztunk.

A Békás-szorosban tett séta alkalmat adott a honfoglalás és a tatárjárás eseményeinek felidézésére, a hegyi átjárók, völgyek, szurdokok, szorosok védelmi szerepének megbeszélésére. ÖKOISKOLÁSOKHOZ méltóan fontosnak tartjuk természeti értékeink védelmét, ezért a kirándulás útvonalán és a Magyarok hídjának nevezett részen szemétszedésre is sor került. A Gyilkos-tónál megismerkedtünk a tó keletkezésének földrajzi és mondabeli magyarázatával. Éva néni felhívta a figyelmünket arra, hogy a két idegenforgalmi nevezetesség kirakodó árusainak portékái között tegyünk különbséget a valódi népművészeti értéket hordozó tárgyak, s a vásári bóvli kategóriájába tartozó értéktelen tömegtermékek között.

A szálláshelyre történő visszaérkezés előtt nyílt lehetőség az örmény katolikus templom műemlék együttes meglátogatására. A gótikus, reneszánsz és barokk jegyeket is egyaránt magán viselő templomban nemcsak az örmény nép történetével ismerkedtünk meg az ókortól napjainkig, de tanulmányozhattuk az Erdélyben jellemző erődtemplom-építézet jellegzetességeit is: zsindegyel fedett egykor lőréses falak, cserepes sisakkal fedett lőportornyok,

kapubástyák. Zárug Aladár gondnok úr élvezetes idegenvezetése méltó módon mutatta be a mára már asszimilálódott, de jelentős kulturális örökséggel rendelkező örmény közösség életét, vallási szokásait is.

NEGYEDIK NAP

Szeptember 20.

Gyergyóújfalu (Elekes Vencel Általános Iskola, Súgó-barlang, hegedűkészítő műhely, fűrésztelep, kürtőskalács sütőde, Művelődési Ház)

Alig vártuk a reggel nyolc órát, ugyanis ezen a napon találkoztunk Az Elekes Vencel Általános Iskola tanulóival. Két órát tölthettünk együtt. Az első órán először Melles Géza igazgató úr mutatta be a gyergyóújfalui iskolát, majd Juhászné Czinkóczi Éva igazgató néni prezentációs előadásban beszélt Kiskunhalasról, iskolánk múltjáról és jelenéről. Könyv- és ajándékcsomaggal, valamint két rekesz almával kedveskedtünk az iskolának, a tanulóknak, s az őket felkészítő pedagógusoknak. Hihetetlen volt, az almának örültek a legjobban. Ezután egy közös testnevelésórán történő bemelegítéssel készültünk a helyi Súgó-barlanghoz vezető túrra. A 12 km-es utat csodálatos természeti környezetben tettük meg, majd a barlang befogadóképessége miatt a 400 méteres emelkedőt három turnusra osztva indultunk. Le a kalappal a tanáraink előtt, mindenki teljesítette a távot.

Visszatérve a faluba, otthonában fogadott bennünket a 80-as éveiben járó hegedűkészítő mester, Elekes István bácsi, aki bognárnak készülve, autodidakta módon tanulta ki a hegedűkészítést. Kovács Levente fűrész-, ajtó- és ablakgyártó üzemében kalauzolt el bennünket. Itt nyomon követhettük, hogy milyen gépek és eljárások nyomán lesz a hántolatlan farönkökből sima felületű, csomómentes asztalosipari termék. Sólyom Anna portája pajtájában mutatta meg –kóstolással egybekötve – a kürtőskalács készítésének fortélyait. A Művelődési Házban

először helyi ételeket fogyasztottunk az iskola tanulóival együtt, s ezúttal lehetőségünk volt fellépő ruháik tanulmányozására is.

A tanulók, akik egyben a Katorzsa Néptáncgyűttes tagjai is, táncház keretében mutatták meg nekünk a felcsíki táncok alaplépéseit, az itt élő székely közösség népdalait. A tánc házi program után ajándékokkal köszöntük meg vendéglátóinknak a sok törődést, a kedves és bőséges vendéglátást. Ezután közösen vonultak a közeli fészülethez, melyet a Millennium évében Nagybaracska testvértelépülés segítségével emeltetett a helyi Polgármesteri Hivatal, s a Székely és a Magyar Himnusz közös eléneklését követően mécsesgyűjtással tettük emlékeztetéssé a Gyergyóújfaluban együtt töltött néhány napot.

ÖTÖDIK NAP

Szeptember 21.

Marosvécs (Kemény-kastély) - Kolozsvár (Mátyás-émlékmű, Mátyás szülőháza) - Nagyvárada (székesegyház) - Nagyszalonta (Kossuth-szobor, Csonka-torony)

A reggeli órákban a Marosvécsre vezető út során az egyik autós pihenőhelyen hat zsák szemét összeszedésével járultunk hozzá a természet védelméhez. Jóleső érzés volt a szemétszedés előtti és utáni állapot összehasonlítása. Marosvécsen báró Kemény János kastélyának kertjében versek felolvasásával emlékeztünk a Helikon-kör íróira, költőire, lejegyeztük az 1935-ben felállított Helikon-asztal feliratát. Koszorút helyeztünk el a Floridában 1988-ban tragikus körülmények között elhunyt Wass Albert sírján. Felidézték az író életútjának jellemző állomásait. Felsoroltuk legjelentősebb regényeit. Megfejtettük "A kő marad" felirat jelentését.

Kolozsvárott a Szent Mihály-templom szomszédságában felállított Mátyás-szobor tövében megemlékeztünk Mátyás király kiemelkedő történelmi szerepéről, felelevenítettük a róla szóló meséket, mondákat, s a Fadrusz János alkotásán megörökített hadvezérek: Magyar Balázs, Kinizsi Pál, Báthory István és Szapolyai István lakjához fűződő ismereteket. A főtéren tartott Kolozsvári Vásár standjainak megtekintését követően Hunyadi Mátyás szülőházát is meglátogattuk.

Nagyváradon a székesegyház kertjében tett séta során felidéztük Szent László király országépítő és egyházszerző tevékenységét, elmeséltük a hozzá és tetteihez fűződő mondákat.

Nagyszalontára már teljes sötétségben érkeztünk, ám ez adta sajátos hangulatát az itt végzett tevékenységünknek. A Kossuth-szobornál Kossuth-nótákat énekeltünk, majd a Cson-

ka-toronyhoz sétálva Arany Jánosra emlékeztünk. Nagyszerű élmény volt mécsesek fényénél elszavalni a Toldi Előhangját, s felidézni az Első ének számos strófáját.

A buszon várt ránk a kirándulás utolsó feladata. A Toldiból vett idézetekről kellett megállapítani: Ki mondta? Kinek mondta? Hol mondta?

Közel az éjfélhez a Kiskunhalasra érkezést követően aztán már mindannyian szüleink karjában meséltük élményeinket.

ÉRTÉKELŐ ÓRA

Az értékelő órán prezentáció segítségével mind a szülőkkel, mind a gyermekekkel megbeszéltük a kiránduláson látottakat, történeteket. Kitértünk a szálláshelyek nyújtotta elhelyezési és étkezési ellátás színvonalára, a megvalósult programok tapasztalataira, a kiránduláson tanúsított magatartás-viselkedés dicséretes voltára. Feladatok megoldásával is számot adtunk ismereteinkről. Felidéztük, milyen írásos emlékekkel találkoztunk, képrészletek alapján megneveztük a felkeresett természeti és művelődéstörténeti emlékeket, látnivalókat, szétvá-

logattuk a Lázár-kastély és a Tarisznyás Márton Múzeum anyagát, felismertük Erdély növényeit, állatait. A kétórás foglalkozás memóriajátékkal zárult.

A szülők és a gyermekek számára is levetítettük az utazás legfontosabb állomásait megőrkítő fényképek prezentációját. Kötetlen beszélgetés keretében elmondhatták érzéseiket, észrevételeiket, tapasztalataikat az utazással kapcsolatban. A tanulók emellett osztálykeretben egy feladatlap kitöltésével is feleleveníthették, ellenőrizhették ismereteiket, majd az erre az alkalomra készített memóriajáték (növények és állatok párosítása) szerzett számukra derűs pillanatok. A hatodikosoknak is bemutattuk azt a prezentációt, amit a kirándulásról készítettünk. Imre bácsi a szüleiket is tájékoztatta a Határtalanul! pályázat lehetőségeiről.

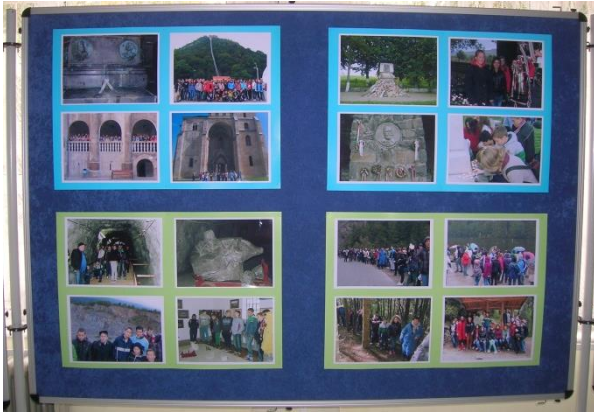
ÖSSZETARTOZÁS – HATÁRTALANUL!

A témanap programja

A témanap központi helyszínét az iskolánk **kis tornatermében** rendeztük be.

1. A nap folyamán **előadások** és **beszélgetések** helyszíne - tanári **prezentációk** Trianonról, a nemzeti összetartozás jelentőségéről, Erdély művelődéstörténeti emlékeiről, a kirándulás eseményeiről. Itt került sor a Híradó és a Pont című televíziós híradások rögzítésére, és **Simon Magdolna Erdélyből áttelepült tanárnő bemutatkozására** is.
2. **Fotókiállítás** az utazás során végzett tevékenységekről, a látott helyszínekről.
3. **Útvonaltérkép** a települések nevének, jellegzetes emlékhelyének feltüntetésével.
4. **Irodalmi kávézó** az erdélyi magyar irodalom íróiról, költőiről, könyvkiállítás műveikből.
5. **Magyarság sarok** - Nobel-díjasok, Hungarikumok, őstörténeti makettek.

6. **Memóriajáték** Erdély növény- és állatvilágának képeiből.
7. A kiállító terem 1 hétig tart nyitva, s a tanulók az egyes helyszínekhez kapcsolódva **13+1-es totók** kitöltésével tehetik próbára tudásukat.
8. A napot **táncházzal** zártuk.

Készítették:

Móricz Emese – Sütő Csilla – Forgó Lili – Koklár Tamás

Szerkesztette:

Mészáros Imre